

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๘

รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑/๒๕๖๘

เรื่อง สิทธิชุมชนและธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน กรณีร้องเรียนว่า หน่วยงานของรัฐละเลยให้เอกชนรุกล้ำคลองสาธารณะและที่สาธารณประโยชน์ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลราไว๋ จังหวัดภูเก็ต

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

เทศบาลตำบลราไว๋

อำเภอเมืองภูเก็ต

จังหวัดภูเก็ต

สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาภูเก็ต

สำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต

ที่ ๑

ที่ ๒

ที่ ๓

ที่ ๔

ที่ ๕

๑. ความเป็นมา

๑.๑. [REDACTED] กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลราไว๋และสมาชิก [REDACTED]

[REDACTED] ร้องเรียนทางไปรษณีย์ ตามคำร้องที่ ๑๖๐/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๕ ว่า ชุมชนชาวเลราไว๋ตั้งอยู่ใกล้ชายหาดราไว๋ ตำบลราไว๋ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ประชาชนในชุมชนประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมอแกลน มอแกน และอุรักลาไวย์ ปัจจุบันมีประชากรประมาณ ๒,๐๖๓ คน ๒๕๔ หลังคาเรือน ตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยและทำกินสืบต่อกันมายาวนานตั้งแต่สมัยบรรพชน มีวิถีชีวิตผูกพันกับทะเล ลำคลอง และธรรมชาติ ประกอบอาชีพทำประมงพื้นบ้านและค้าขายสัตว์ทะเล พื้นที่ชุมชนเป็นที่ลุ่มติดทะเล มีคลองสาธารณะซึ่งชาวเลราไว๋เรียกว่า “คลองหลาโอน” เป็นแหล่งน้ำใช้อุปโภคบริโภค เป็นทางสัญจรเรือประมงพื้นบ้าน เป็นทางระบายน้ำ และเป็นพื้นที่ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ นอกจากนี้ยังมีที่สาธารณประโยชน์อยู่หน้าชุมชน ซึ่งเป็นเส้นทางสัญจร ทางขึ้นและลงทะเลเพื่อทำประมงพื้นบ้าน เป็นที่พักเรือและวางเครื่องมือประมงพื้นบ้าน รวมทั้งเป็นสถานที่ค้าขายอาหารและสัตว์ทะเล ต่อมาผู้ถูกร้องทั้งห้าปล่อยปละละเลยให้เอกชนรุกล้ำคลองหลาโอนและเข้าไปบริหารจัดการที่สาธารณประโยชน์ดังกล่าวโดยอ้างเอกสารสิทธิในที่ดิน จึงขอให้ตรวจสอบ ๓ ประเด็นดังนี้

/๑.๑.๑ กรณีเอกชน...

๑.๑.๑ กรณีเอกชนอ้างเอกสารสิทธิในที่ดินและเข้าไปบริหารจัดการที่สาธารณประโยชน์ หน้าชุมชนชาวเลราไว ทำให้ผู้ร้องและประชาชนไม่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชุมชน

๑.๑.๒ กรณีเอกชนรุกร้าคลองหลาโอน เป็นการทำลายพื้นที่ทางวัฒนธรรม ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและทำให้พื้นที่ชุมชนชาวเลราไวเกิดน้ำท่วมขังเป็นเวลานานเมื่อฝนตกหนัก เนื่องจากไม่มีทางระบายน้ำลงสู่ทะเล

๑.๑.๓ กรณีหน่วยงานของรัฐละเลยการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมขังในพื้นที่ชุมชนชาวเลราไว ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ สุขภาพอนามัย และมาตรฐานการครองชีพของประชาชน

๑.๒ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๗ ผู้ร้องร้องเรียน (เพิ่มเติม) ต่อกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่า ในวันดังกล่าว บริษัท [REDACTED] ซึ่งครอบครองที่ดินติดกับคลองหลาโอน ได้ปรับสภาพที่ดินโดยการตัดโค่นต้นไม้และถมดิน แต่การถมดินดังกล่าวยิ่งรุกร้าคลองหลาโอนมากขึ้น ส่งผลให้คลองแคบลงและตื้นเขินขึ้นอีก จึงขอให้ประธานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นกรณีเร่งด่วน

๑.๓ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้ว มีมติให้รับไว้ประธานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นกรณีเร่งด่วน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๓ ประกอบระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๑๘ โดยมีหนังสือสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ สม ๑๒๐๒/๑๖๙๗ ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๗ ไปยังกรมเจ้าท่า เพื่อพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงตามหน้าที่และอำนาจ

๑.๔ กรมเจ้าท่าได้แจ้งผลว่า เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๗ กรมเจ้าท่าโดยผู้ถูกร้องที่ ๔ ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่า บริษัท [REDACTED] มีที่ดินอยู่ติดกับคลองหลาโอน โดยมีโฉนดที่ดิน [REDACTED] ตำบลราไว อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต และมีแผนงานก่อสร้างอาคารในที่ดินดังกล่าว จึงถมดินเพื่อปรับสภาพพื้นที่ ซึ่งเข้าข่ายการรุกร้าคลองหลาโอน จึงมีเหตุผลอันควรกล่าวหาว่า บริษัท [REDACTED] ปลุกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดล่วงล้ำเข้าไปเหนือน้ำในน้ำ และได้ น้ำของแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑๗^๑ ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๔ มีหนังสือ ที่ คค ๐๓๑๕.๒/๑๐๓๑ ลงวันที่ ๑๐

/เมษายน...

^๑ มาตรา ๑๑๗ ห้ามมิให้ผู้ใดปลุกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดล่วงล้ำเข้าไปเหนือ น้ำในน้ำ และได้ น้ำของแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยหรือบนชายหาดของทะเลดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า

เมษายน ๒๕๖๗ ออกคำสั่งให้บริษัท ████████ ระบุการปลูกสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำดังกล่าว และให้บริษัท ████████ ตรวจสอบแนวเขตที่ดินของตน เพื่อพิสูจน์การกระทำดังกล่าวด้วย

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ สำเนาคำพิพากษาศาลจังหวัดภูเก็ต คดีหมายเลขแดงที่ ████████
ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒

๒.๑.๒ หนังสือร้องเรียนของผู้ร้อง ลงวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๕ และเอกสารประกอบ
ได้แก่

๑) สำเนาหนังสือยินยอมให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของ ████████ ลงวันที่
๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

๒) สำเนาหนังสือองค์การบริหารส่วนตำบลราไวย์ ที่ ภก ๗๑๗๐๑/๕๓๗
ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

๓) สำเนาภาพแผนที่ชุมชนชาวเลราไวย์และพื้นที่ใกล้เคียง จากเว็บไซต์
Google Earth เมื่อปี ๒๕๕๘ จัดทำโดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ

๔) สำเนาเอกสารรังวัดสอบเขตโฉนดที่ดินของ ████████ ลงวันที่ ๑๕
กันยายน ๒๕๕๘

๒.๑.๓ บันทึกสรุปการประชุมรับฟังข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของผู้ร้องและ
ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ณ ชุมชนชาวเลราไวย์ ตำบลราไวย์
อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

/๒.๑.๔ บันทึก...

หลักเกณฑ์และวิธีการในการอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยกฎกระทรวงดังกล่าว
จะต้องระบุลักษณะของอาคารและสิ่งล่วงล้ำที่ฟังอนุญาตได้ไว้ให้ชัดเจนพร้อมทั้งระยะเวลาที่จะต้องพิจารณาอนุญาตให้แล้วเสร็จด้วย

๒.๑.๔ บันทึกถ้อยคำของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบต่อนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ณ ชุมชนชาวเลราไว

๒.๑.๕ บันทึกสรุปข้อเท็จจริงการลงพื้นที่และรับฟังพยานบุคคล ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ณ ชุมชนชาวเลราไว

๒.๑.๖ บันทึกสรุปการประชุมรับฟังข้อเท็จจริงจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ลงวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ณ ศาลากลางจังหวัดภูเก็ต

๒.๑.๗ สำเนาหนังสือสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาภูเก็ต ที่ คค ๐๓๑๕.๒/๓๒ ลงวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๖ ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต และเอกสารประกอบ ได้แก่

๑) สำเนาใบอนุญาตให้ปลูกสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๙

๒) สำเนาภาพถ่ายการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาภูเก็ต ณ โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือหาดราไวและเขื่อนคอนกรีตป้องกันการกัดเซาะบริเวณหน้าชุมชนชาวเลราไว (ไม่ปรากฏวันลงพื้นที่)

๒.๑.๘ หนังสือเทศบาลตำบลราไว ที่ ภก ๕๒๘๐๑.๘/๑๒๕ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๙ สำเนาหนังสือเทศบาลตำบลราไว ที่ ภก ๕๒๘๐๑.๘/๑๒๖ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๖ ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต และเอกสารประกอบ ได้แก่

๑) สำเนาคำสั่งเรียกให้ทำคำให้การ ศาลปกครองภูเก็ต คดีหมายเลขดำ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๕

๒) สำเนาภาพถ่ายการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของเทศบาลตำบลราไว ณ แผงร้านค้าบริเวณหน้าชุมชนชาวเลราไว (ไม่ปรากฏวันลงพื้นที่)

๒.๑.๑๐ สำเนาหนังสืออำเภอเมืองภูเก็ต ที่ ภก ๐๑๑๘.๒/๗๙๑ ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต และเอกสารประกอบ คือ สำเนาภาพถ่ายการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของอำเภอเมืองภูเก็ต เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๖ ณ คลองหลาโอน ชุมชนชาวเลราไว

๒.๑.๑๑ สำเนาหนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต ที่ ภก ๐๐๒๐.๔/๑๕๕๑๙ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ถึงจังหวัดภูเก็ต และเอกสารประกอบ ได้แก่

๑) สำเนาหนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต ที่ ภก ๐๐๒๐.๓/๑๐๕๒๒ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ถึงนายกเทศมนตรีตำบลราไว

/๒) สำเนา...

๒) สำเนาหนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต ที่ ภก ๐๐๒๐.๔/๑๕๖๔๖ ลงวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๒ ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต

๓) สำเนาหนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต ที่ ภก ๐๐๒๐.๔/๖๕๖๑ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕ [REDACTED]

๔) สำเนาหนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต ที่ ภก ๐๐๒๐.๔/๑๓๗๐๕ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๕ [REDACTED]

๒.๑.๑๒ หนังสือเทศบาลตำบลราไวย์ ที่ ภก ๕๒๘๐๑.๘/๑๗๗๙ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๓ บันทึกถ้อยคำทางโทรศัพท์ของผู้ร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๗ และวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๗

๒.๑.๑๔ บันทึกถ้อยคำผ่านแอปพลิเคชันไลน์ (Line) ของผู้ร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๑๕ หนังสือกรมเจ้าท่า ที่ คค ๐๓๑๕.๒/๑๔๖๖ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเอกสารประกอบ ได้แก่

๑) สำเนาภาพถ่ายการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาภูเก็ต เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๗ ณ คลองหลาโอน ชุมชนชาวเลราไวย์

๒) สำเนาหนังสือสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาภูเก็ต ที่ คค ๐๓๑๕.๒/๑๐๓๑ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๗ ถึงกรรมการผู้จัดการบริษัท [REDACTED]

๒.๑.๑๖ หนังสือความเห็น [REDACTED] ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการ การสื่อสารและเทคโนโลยี ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๒.๑.๑๗ หนังสือจังหวัดภูเก็ต ที่ ภก ๐๐๑๗.๑/๑๖๘๓๗ ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๘ หนังสือจังหวัดภูเก็ต ที่ ภก ๐๐๑๗.๑/๑๙๑๑๘ ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเอกสารประกอบ ได้แก่

๑) สำเนาบันทึกถ้อยคำ (ท.ด. ๑๖) ของสำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต รวม ๕ ฉบับ

๒) สำเนาแผนที่การตรวจสอบที่สาธารณประโยชน์ ระบุว่า ๔๖๒๔ | ๒๖๕๘-๑ (๑/๒,๐๐๐) มาตรฐาน ๑/๑,๐๐๐ ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๑

๓) สำเนาแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศของคณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๒

๔) สำเนาหนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต [REDACTED]

รวม ๕ ฉบับ

๕) สำเนาหนังสือสำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต ที่ ภก ๐๐๒๐.๔/๑๗๑๘๕ ลงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๗ ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต

๒.๑.๑๙ บันทึกถ้อยคำทางโทรศัพท์ของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๖๗

๒.๑.๒๐ สำเนาแผนที่แสดงตำแหน่งที่ดินของเอกชนและคลองหลาโอน

๒.๑.๒๑ สำเนาโฉนดที่ดิน สำเนารูปแผนที่ประกอบโฉนดที่ดิน สำเนาใบไต่สวนการรังวัดออกโฉนดที่ดิน และสำเนาแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน รวม ๓๘ ฉบับ

๒.๑.๒๒ สำเนาระวางแผนที่ รวม ๒ ฉบับ

๒.๑.๒๓ บันทึกถ้อยคำทางโทรศัพท์ของเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๗

๒.๑.๒๔ บันทึกถ้อยคำทางโทรศัพท์ของเจ้าหน้าที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๗

๒.๑.๒๕ สำเนาภาพถ่ายพื้นที่ชุมชนชาวเลราไว้และบริเวณใกล้เคียง จากเว็บไซต์ Google Earth ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ปรากฏตามความเป็นมาในข้อ ๑.๑ และข้อ ๑.๒ นอกจากนี้ผู้ร้องให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมดังนี้

๑) กรณีที่สาธารณประโยชน์หน้าชุมชนชาวเลราไว้

(๑) ที่สาธารณประโยชน์ตั้งอยู่บริเวณชายหาดราไว้ เดิมเป็นสถานที่สำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันมาตั้งแต่สมัยบรรพชน ชาวประมงใช้สำหรับขึ้นและลงทะเล จอดพักเรือวางเครื่องมือประมง เป็นที่ตั้งเพิงพัก เป็นสถานที่ค้าขายอาหารและสัตว์ทะเล ประชาชนทั่วไปใช้สัญจร รวมทั้งเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ชาวเลจึงผูกพันกับพื้นที่ดังกล่าวมาอย่างยาวนาน

(๒) [REDACTED] ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนชาวเลราไว้ อ้างเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าวโดยมีโฉนดที่ดิน [REDACTED] เนื้อที่ ๑๒ ไร่ ๒ งาน ๓๓ ตารางวา ซึ่งเมื่อปี ๒๕๔๒ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ตมีโครงการสร้างเขื่อนกั้นน้ำทะเลบริเวณชายหาดราไว้ จึงให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอความยินยอมจาก [REDACTED] เพื่อก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างดังกล่าว และ [REDACTED] ได้ทำหนังสือยินยอมให้

/ทางราชการ...

ทางราชการใช้ประโยชน์ในที่ดินของตนบางส่วน โดยระบุว่า ยินยอมให้ทางราชการก่อสร้างเขื่อนกันน้ำทะเล เพื่อสาธารณประโยชน์ในที่ดิน ความกว้าง ๔ เมตรความยาว ๑๐๐ เมตร รวมเนื้อที่ ๔๐๐ ตารางเมตร ซึ่งมีลักษณะทอดยาวขนานตลอดแนวชายหาดหน้าชุมชนชาวเลราไว

(๓) องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ตได้ก่อสร้างเขื่อนกันน้ำทะเล และก่อสร้างลานคอนกรีตเหนือเขื่อนดังกล่าวด้วย ต่อมาชาวเลราไวและประชาชนทั่วไปได้ใช้ลานคอนกรีตเพื่อประโยชน์ร่วมกัน จากนั้นปี ๒๕๕๙ มีเอกชนหลายรายเข้าไปใช้บริการเพื่อประกอบธุรกิจร้านอาหารและขายของชำ โดยมีเอกชนรายหนึ่ง (ผู้ร้องไม่ทราบชื่อแต่คาดว่าเป็นทายาทของ [REDACTED]) อ้างโฉนดที่ดิน และเข้าไปบริหารจัดการแบ่งพื้นที่เป็นแผงร้านค้าและเรียกเก็บค่าเช่า โดยเหลือพื้นที่ขนาดเล็กให้เป็นที่สาธารณประโยชน์ ทำให้ชาวเลราไวและประชาชนทั่วไปซึ่งมีฐานะยากจนไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์และค้าขายในพื้นที่ดังกล่าวได้

(๔) แผงร้านค้าดังกล่าวตั้งเรียงรายไปตลอดแนวชายหาดหน้าชุมชนชาวเลราไว ทำให้ชาวประมงไม่สามารถใช้สัญจรขึ้นลงทะเล ไม่สามารถใช้เป็นที่พักเรือและวางเครื่องมือประมง ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตการทำประมงพื้นบ้าน ชาวเลราไวได้รับความเดือดร้อน จึงร้องเรียนไปยังผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ แต่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่รับคำร้อง โดยอ้างว่า ปัญหาข้อพิพาทเรื่องที่ดินของกลุ่มชาวเลราไวกับ [REDACTED] ซึ่งเป็นที่ดินอีกแปลงหนึ่ง เป็นปัญหาที่สำคัญกว่า จึงจะขอแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เสร็จสิ้นก่อน แล้วจะรับคำร้องปัญหาการรุกรานที่สาธารณประโยชน์หน้าชุมชนชาวเลราไวในลำดับต่อไป

(๕) ปี ๒๕๖๑ ชาวเลราไว ๕ คน เข้าไปค้าขายอาหารทะเลในแผงร้านค้าข้างต้น และถูกบุคคล ๑๐ คน ซึ่งอ้างโฉนดที่ดินเหนือพื้นที่ดังกล่าว ยื่นคำฟ้องขับไล่ออกจากพื้นที่ต่อศาลจังหวัดภูเก็ต จากนั้น ผู้ร้อง กลุ่มชาวเลราไวดังกล่าว และชาวเลราไวอีกจำนวนหนึ่ง ได้ช่วยกันต่อสู้คดีความ อีกทั้งได้ร่วมกันยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองนครศรีธรรมราชขอให้เพิกถอนโฉนดที่ดินของกลุ่มเอกชนดังกล่าว ต่อมาได้มีการโอนคดีไปยังศาลปกครองภูเก็ตตามคดีหมายเลขคำ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๕

(๖) ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมและศาลปกครอง ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อให้ตรวจสอบ โดยเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ดั้งเดิมของชุมชนชาวเลราไว และเป็นที่สาธารณประโยชน์ที่ชาวเลราไวและประชาชนทั่วไปใช้ประโยชน์ร่วมกันสืบต่อกันมายาวนานตั้งแต่สมัยบรรพชนจนถึงปัจจุบัน การครอบครองและกล่าวอ้างโฉนดที่ดินของเอกชน จึงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งทำให้ผู้ร้องและประชาชนทั่วไปไม่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ โฉนดที่ดินดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๗) เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๗ ศาลฎีกามีคำพิพากษาถึงที่สุดในส่วนคดีแพ่ง กรณีเอกชนฟ้องขับไล่ชาวเลราไว โดยชาวเลราไวกลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ชนะคดี และศาลเห็นว่า โฉนดที่ดินดังกล่าวออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย สำหรับคดีปกครอง กรณีชาวเลราไวฟ้องเพิกถอนโฉนดที่ดินของเอกชน อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองภูเก็ต

๒) กรณีคลองหลาโอน

(๑) คำว่า “คลองหลาโอน” เป็นชื่อภาษาถิ่นของชาวเลราไว เป็นคลองธรรมชาติที่ไม่มีต้นน้ำจากเทือกเขาสูง แต่เกิดจากน้ำจืดบนแผ่นดินบริเวณใกล้เคียงกันไหลรวมกันจนเป็นทางระบายน้ำลงสู่ทะเล โดยเริ่มไหลจากชุมชนชาวเลราไวเป็นทางน้ำเล็ก ๆ ไค้งตามแนวชายฝั่งทะเล ความยาวประมาณ ๓๕๐ เมตร (ส่วนต้นคลอง) และมีขนาดกว้างขึ้นเป็นลำคลองก่อนไหลลงสู่ทะเล ความยาวประมาณ ๕๐ เมตร ความกว้างประมาณ ๑๐ เมตร โดยมีปากกระวะเป็นจุดเชื่อมต่อกับทะเล (ส่วนปลายคลอง) รวมความยาวของคลองหลาโอนทั้งในส่วนต้นคลองและส่วนปลายคลอง ประมาณ ๔๐๐ เมตร ชาวเลราไวสมัยโบราณใช้เป็นแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค ใช้น้ำเพื่อเกษตรกรรม เป็นทางสัญจรเรือประมงพื้นบ้านเป็นที่พักเรือ เพื่อหลบมรสุม เป็นทางระบายน้ำไหลออกจากชุมชนสู่ทะเล นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ทางจิตวิญญาณและสถานที่ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของชาวเลราไวด้วย

(๒) ปี ๒๕๕๘ มีเอกชนรายหนึ่งอ้างโฉนดที่ดินเหนือพื้นที่คลองหลาโอน ส่วนต้นคลอง โดยรุกร้าและถมดินในคลองหลาโอนจนไม่มีสภาพเดิม คลองหลาโอนจึงเหลือเพียงส่วนปลายคลองก่อนไหลลงสู่ทะเลเท่านั้น

(๓) ปี ๒๕๖๕ บริษัท [REDACTED] มีโครงการจะก่อสร้าง “โรงแรม [REDACTED] [REDACTED] โดยอ้างโฉนดที่ดินเหนือพื้นที่ชุมชนชาวเลราไวตลอดแนวคลองหลาโอน และได้ปรับสภาพพื้นที่โดยการถมดิน ซึ่งรุกร้าเข้าไปในคลองหลาโอน ทำให้ส่วนปลายคลองที่เหลืออยู่มีขนาดแคบลงอีก (จากความกว้างเดิมประมาณ ๑๐ เมตร เหลือประมาณ ๕ เมตร)

(๔) ผู้ร้องเห็นว่า การกระทำตามข้อ (๒) และ (๓) เป็นการรุกร้า ทำลาย และทำให้พื้นที่ทางจิตวิญญาณของชาวเลราไวสูญหาย ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน อีกทั้งการถมคลองหลาโอนทำให้ไม่มีทางระบายน้ำออกสู่ทะเล เมื่อฝนตกหนักน้ำจะท่วมขังในชุมชนชาวเลราไวเป็นเวลานาน ทำให้น้ำเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็น ส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อม สุขภาพ และอนามัยของประชาชน

(๕) ผู้ร้องและชาวเลราไวได้ร้องเรียนไปยังผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ โดยผู้ถูกร้องทั้งสามรับคำร้องและพยายามแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังแล้ว แต่เนื่องจากพื้นที่ชุมชนชาวเลราไวถูกล้อมรอบด้วยที่ดินของเอกชนที่อ้างเอกสารสิทธิ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงหยุดชะงัก และยังคงสร้างความทุกข์ร้อนให้กับประชาชนจนถึงปัจจุบัน

/ (๖) ผู้ร้อง...

(๖) ผู้ร้องและชาวเลราไว้ประสงค์จะอนุรักษ์ส่วนปลายคลองหลาโอนที่ยังเหลืออยู่ไว้เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมและเป็นอนุสรณ์ความเป็นมาของชุมชนชาวเลราไว้ โดยเกรงว่าเอกชนจะรื้อล้างและถมทำลายคลองหลาโอนจนหมด จึงได้ร้องเรียนไปยังผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อดูแลรักษาคคลอง แต่ผู้ถูกร้องทั้งสามแจ้งว่า เมื่อลงพื้นที่ตรวจสอบสภาพข้อเท็จจริงแล้วพบว่า คลองหลาโอนมีสภาพตื้นเขินและมีวัชพืชปกคลุม อีกทั้งยังไม่ชัดเจนว่า คลองหลาโอนมีสถานะเป็นคลอง ลำราง หรือแหล่งน้ำประเภทใด จึงไม่ชัดเจนว่าอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดของรัฐ ทำให้ยังไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้

(๗) อย่างไรก็ตาม ผู้ร้องเห็นว่าคลองหลาโอนทั้งสายมีสถานะเป็นคลองเนื่องจากชาวเลราไว้ใช้ประโยชน์และมีวิถีชีวิตผูกพันกับคลองหลาโอนมาอย่างยาวนานตามที่กล่าวไว้ข้างต้น อีกทั้งผู้ร้องมีหลักฐานสำเนาเอกสารรังวัดสอบเขตโฉนดที่ดินของบริษัท [REDACTED] ซึ่งระบุถึงตำแหน่งของคลองหลาโอนเอาไว้ โดยปรากฏชื่อคลองหลาโอนเป็นภาษาทางการว่า “คลองบางแห้ง”^๒

ข้อมูลจากเว็บไซต์ Google Earth เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงจากฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ชี้แจงสอดคล้องกันดังนี้

(๑) กรณีที่สาธารณประโยชน์หน้าชุมชนชาวเลราไว้

/ (๑.๑) ผู้ถูกร้อง...

^๒ สำเนาเอกสารรังวัดสอบเขตโฉนดที่ดินของบริษัท [REDACTED] ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๘

(๑.๑) ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้รับเรื่องร้องเรียนความเดือดร้อนของผู้ร้อง และชาวเลราไว้อยู่แล้ว และอยู่ระหว่างการแก้ไขปัญหา โดยผู้ถูกร้องที่ ๓ ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากเป็นผลประโยชน์ของประเทศไทย แต่ไม่ได้ละเลยเรื่องสิทธิมนุษยชนและปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน รวมทั้งยังคงขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยได้มอบหมายให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๔ ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหา

(๑.๒) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่า พื้นที่หน้าชุมชนชาวเลราไว้อยู่บริเวณลานคอนกรีต มีแผงร้านค้าทั่วไปของผู้ประกอบการรายย่อยรวม ๔๗ แผง โดยแผงร้านค้าดังกล่าว อยู่ในที่ดินซึ่งเอกชน ๑๐ คน อ้างโฉนดที่ดิน จึงเป็นเรื่องยากที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ จะเข้าไปบริหารจัดการ ประกอบกับต้องดำเนินการกับประชาชนทุกฝ่ายด้วยความระมัดระวัง อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ให้เจ้าหน้าที่คอยเฝ้าระวังสถานการณ์และรักษาความเรียบร้อยอยู่เสมอ

(๑.๓) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ข้อเท็จจริงสอดคล้องกับผู้ร้องว่า พื้นที่ดังกล่าวมีคดีพิพาทเกี่ยวกับการออกโฉนดที่ดิน โดยชาวเลราไว้อยื่นฟ้องขอให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเพิกถอนโฉนดที่ดิน คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองภูเก็ต ตามคดีหมายเลขดำ [redacted] ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๕

(๒) กรณีคลองหลาโอน

(๒.๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วพบว่า คลองหลาโอนมีสภาพเป็นคลองตื้น ดินเลน มีวัชพืชปกคลุม ริมตลิ่งทั้งสองฝั่งคลองเป็นที่ดินของเอกชนที่มีโฉนดที่ดิน แต่ไม่ปรากฏการบุกรุก

(๒.๒) เรื่องสถานะของคลองหลาโอน ต้องพิจารณาให้ชัดเจนก่อนว่า แหล่งน้ำดังกล่าวมีสถานะเป็นคลอง ลำราง หรือแหล่งน้ำประเภทใด เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจโดยตรงเป็นผู้รับผิดชอบ โดยในมุมมองของฝ่ายปกครองเห็นว่า แหล่งน้ำที่มีลักษณะเป็นคลองจะต้องมีปริมาณน้ำเพียงพอสำหรับการสัญจรทางเรือ

(๒.๓) เรื่องแนวเขตของคลองหลาโอน ต้องรังวัดสอบเขตแนวเขตที่ดินของเอกชนทั้งสองฝั่งคลองและพื้นที่คลองหลาโอนเพื่อให้เกิดความชัดเจน

๒) ผู้ถูกร้องที่ ๔ ชี้แจงดังนี้

(๑) กรณีที่สาธารณประโยชน์หน้าชุมชนชาวเลราไว้อยู่ ตรวจสอบแล้วพบว่า มีสิ่งก่อสร้าง ๒ ส่วนดังนี้

(๑.๑) โครงการทำเทียบเรือและเขื่อนคอนกรีตชายหาดราไว เป็นโครงการก่อสร้างของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามใบอนุญาตให้ปลูกสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำ [redacted] ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๙ เขื่อนที่ปลูกสร้างเชื่อมต่อกับทำเทียบเรือทั้ง ๒ ด้านมีความมั่นคงแข็งแรง

/(๑.๒) โครงการ...

(๑.๒) โครงการเชื่อมกันน้ำทะเลและลานคอนกรีตหน้าชุมชนชาวเลราไว เป็นโครงการที่ก่อสร้างในที่ดินของ [REDACTED] ซึ่งสอดคล้องกับข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้องในข้อ ๒.๒.๑ ประเด็นที่ ๑) ข้อย่อย (๑) และ (๒) โดยผู้ถูกร้องที่ ๔ ตรวจสอบแล้วพบว่า โครงการดังกล่าวก่อสร้างก่อนโครงการตามข้อ (๑.๑) และมีลักษณะเป็นเชื่อมกันน้ำทะเลที่สร้างไว้เป็นช่วง ๆ ไม่ได้ปลูกสร้างไว้ตลอดแนวชายหาด อีกทั้งไม่ปรากฏองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการ รวมทั้งไม่ปรากฏว่าได้รับการอนุญาตให้ปลูกสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำ ปัจจุบันตัวเชื่อมบางส่วนมีสภาพเก่าและชำรุดทรุดโทรม เนื่องจากถูกน้ำทะเลกัดเซาะ

ข้อมูลจากเว็บไซต์ Google Earth เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

(๑.๓) ในส่วนพื้นที่ชายหาดราไว ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของกรมเจ้าท่า ผู้ถูกร้องที่ ๔ ยืนยันว่า ไม่มีการให้สัมปทานชายหาดราไวแก่เอกชนรายใด

(๒) กรณีคลองหลาโอน เห็นว่า ควรตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ชัดเจนว่า แหล่งน้ำดังกล่าวมีสถานะเป็นคลอง ลำราง หรือแหล่งน้ำประเภทใด หากมีสถานะเป็นคลอง จะอยู่ในหน้าที่และอำนาจของกรมเจ้าท่าและผู้ถูกร้องที่ ๔ แต่หากมีสถานะเป็นลำราง จะอยู่ในหน้าที่และอำนาจของผู้ถูกร้องที่ ๒ อย่างไรก็ตาม เมื่อปี ๒๕๓๘ กรมเจ้าท่าเคยมีหนังสือขอหารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งได้ตอบข้อหารือว่า ลักษณะของแม่น้ำลำคลอง ให้พิจารณาจากแหล่งน้ำที่มีน้ำท่วมถึงตลอดปี โดยไม่จำเป็นต้องมีการสัญจรทางเดินเรือ ดังนั้น แหล่งน้ำที่มีลักษณะตื้นเขิน และมีการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำอย่างต่อเนื่อง ถือไม่ได้ว่าเป็นคลอง

/๓) ผู้ถูกร้อง...

๓) ผู้ถูกร้องที่ ๕ ชี้แจงกรณีคลองหลาโหนดดังนี้

(๑) คลองหลาโหนดมีลักษณะเป็นทางระบายน้ำไหลออกสู่ทะเล โดยคลองหลาโหนดส่วนต้นคลอง (ตามที่ถูกผู้ร้องกล่าวอ้าง) ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ดินของ [REDACTED] ตามโฉนดที่ดิน [REDACTED] แต่ไม่ปรากฏสภาพความเป็นคลองแล้ว และส่วนปลายคลอง ปัจจุบันตั้งอยู่ติดกับที่ดินของ [REDACTED] ตามโฉนดที่ดิน [REDACTED] โดยยังคงปรากฏสภาพความเป็นแหล่งน้ำหรือที่ชาวเลราไวเรียกว่า “คลอง” เฉพาะเมื่อมีฝนตกและมีน้ำขังเท่านั้น

(๒) ประมาณปี ๒๕๕๙ [REDACTED] ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้ชุมชนชาวเลราไว ยื่นคำร้องต่อนายกรัฐมนตรี ขอให้ตรวจสอบกรณีเอกชนรื้อลำและถมคลอง รวมทั้งออกโฉนดที่ดินทับคลองหลาโหนด ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน นายกรัฐมนตรีมอบหมายกระทรวงมหาดไทยพิจารณาดำเนินการ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยมอบหมายให้กรมที่ดิน รวมทั้งผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๑ ตรวจสอบข้อเท็จจริง ตามลำดับสายการบังคับบัญชาและการกำกับดูแล

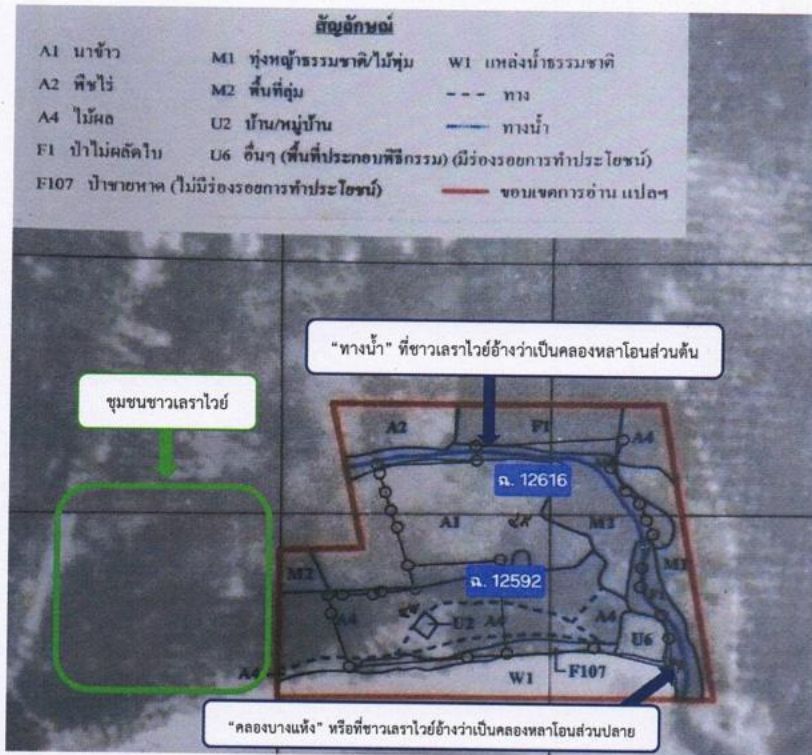
(๓) ผู้ถูกร้องที่ ๓ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยได้บันทึกถ้อยคำของผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุ ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับชุมชนชาวเลราไวมาก่อนปี ๒๕๑๐ ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า คลองหลาโหนดส่วนต้นคลองเป็นเพียงทางระบายน้ำเล็ก ๆ เท่านั้น หรือที่เรียกว่า “คูน้ำข้างคันนา” โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ขุดคูน้ำให้ใหญ่ขึ้นและฝังท่อระบายน้ำ เพื่อเป็นทางระบายน้ำออกจากชุมชนชาวเลราไวเชื่อมต่อกับคลองหลาโหนดส่วนปลาย เพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมขังในชุมชนชาวเลราไว สำหรับคลองหลาโหนดส่วนปลายคลอง มีสภาพความเป็นคลองมาตั้งแต่สมัยโบราณ ต่อมาคลองตื้นเขินเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ไม่ได้เกิดจากการถมคลอง อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกร้องที่ ๕ มีหนังสือแจ้งไปยัง [REDACTED] รวม ๕ ฉบับ เพื่อขอให้มาให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับคลองหลาโหนด แต่ [REDACTED] ไม่ตอบกลับและไม่มาให้ข้อมูล

(๔) ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้นำเรื่องดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของคณะอนุกรรมการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของรัฐจังหวัดภูเก็ต (คพร. จังหวัดภูเก็ต) โดย คพร. จังหวัดภูเก็ต ในคราวประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๒ มีมติรับรองผลการวิเคราะห์และอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศ ปี ๒๕๑๐ พบว่า คลองหลาโหนดตามที่ผู้ร้องและ [REDACTED] รวมทั้งชาวเลราไวกล่าวอ้างนั้น เกี่ยวข้องกับที่ดินของเอกชนซึ่งมีเอกสารสิทธิในที่ดิน ดังนี้

(๔.๑) โฉนดที่ดิน [REDACTED] เดิมพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ไม้ผล (A4) มีบ้านเรือนของประชาชนบางส่วน (U2) และมีทาง แต่ไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นทางสาธารณประโยชน์หรือไม่

/(๔.๒) โฉนดที่ดิน...

(๔.๒) โฉนดที่ดิน [redacted] เดิมพื้นที่เป็นนาข้าว (A1) พื้นที่ไม้ผล (A4) พื้นที่ลุ่ม (M2) และมีสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ
ทั้งนี้ จากภาพถ่ายทางอากาศปรากฏทางน้ำเป็นเส้นโค้ง (สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ร้อง)

ข้อมูลจากสำเนาแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศของคณะกรรมการอ่านภาพถ่ายทางอากาศ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๒

(๕) เอกสารแสดงกระบวนการออกโฉนดที่ดินของเอกชน มีรายละเอียด
ดังนี้

(๕.๑) โฉนดที่ดิน [redacted] พบเพียงเอกสารสำเนาโฉนดที่ดิน
(น.ส.๔) และสำเนาเอกสารแสดงเขตรูปจำลองแผนที่ ซึ่งในแผนที่ดังกล่าวไม่ปรากฏคลองหลาโอน

(๕.๒) โฉนดที่ดิน [redacted] (เดิมคือโฉนดที่ดิน [redacted])
- พบสำเนาแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. ๑) ระบุว่า
“ครอบครองที่ดินมาประมาณ ๑๐ ปี” ซึ่งในขณะนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่รับแจ้งการครอบครองที่ดิน
เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๘ โดย ส.ค. ๑ ดังกล่าวไม่ได้กล่าวถึงหรือปรากฏคลองหลาโอน
- พบสำเนาใบไต่สวน (นส. ๕) เมื่อปี ๒๕๑๔ แสดงการสำรวจ
ที่ดินโดยเจ้าพนักงานผู้สำรวจ เจ้าพนักงานผู้สอบสวน ผู้ให้ถ้อยคำ เจ้าพนักงานผู้ปกครองท้องที่
และเอกชนผู้ครอบครองที่ดินข้างเคียง โดยไม่ได้กล่าวถึงหรือปรากฏคลองหลาโอน

/-พบสำเนา...

- พบสำเนาโฉนดที่ดิน แสดงการออกโฉนดที่ดินเมื่อวันที่ ๒๕

เมษายน ๒๕๔๘

(๕.๓) สำเนาระวางแผนที่ศูนย์กำเนิด ไม่ปรากฏคลองหลาโอน

(๕.๔) สำเนาระวางแผนที่ ๑:๑,๐๐๐ และสำเนาระวางแผนที่ ๑:๒,๐๐๐

ไม่ปรากฏคลองหลาโอนส่วนต้น แต่ปรากฏคลองหลาโอนส่วนปลาย โดยระบุชื่อภาษาทางการว่า คลองบางแห่ง (สอดคล้องกับข้อมูลของผู้ร้อง)

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ตชี้แจงว่า ไม่มั่นใจว่าโครงการก่อสร้างเขื่อนกั้นน้ำทะเลและพื้นที่คอนกรีตบริเวณหน้าชุมชนชาวเลราไวย์ (กรณีที่สาธารณประโยชน์หน้าชุมชนชาวเลราไวย์ตามคำร้อง) เป็นโครงการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ตหรือไม่ เนื่องจากสิ่งก่อสร้างดังกล่าวถูกสร้างมานานแล้ว

๒.๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ลงพื้นที่รับฟังข้อเท็จจริงและความคิดเห็นของชาวเลราไวย์ ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและพยานบุคคล ณ ชุมชนชาวเลราไวย์ รวมทั้งสืบค้นข้อมูลคำพิพากษาศาลยุติธรรม สืบค้นข้อมูลทางวิชาการ และสอบถามข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง^๓

๒.๒.๕ ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗ [REDACTED] ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการ การสื่อสาร และเทคโนโลยี ให้ความเห็นว่า จากภาพถ่ายทางอากาศในพื้นที่ชุมชนชาวเลราไวย์ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๐ - ๒๕๖๖ (ข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศในอดีตเท่าที่สามารถสืบค้นได้) เห็นว่า พื้นที่ดังกล่าวปรากฏร่องรอยของแหล่งน้ำมีลักษณะเป็นทางน้ำคล้ายลำคลองหรือลำรางจริงตามที่ผู้ร้องและชาวเลราไวย์กล่าวอ้าง โดยพิจารณาจากภาพถ่ายทางอากาศที่ปรากฏแนวต้นไม้ขึ้นเป็นทางยาวตามแนวของแหล่งน้ำดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งน้ำนั้น ปรากฏชัดเจนที่สุดในภาพถ่ายทางอากาศปี ๒๕๔๖ ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๐ แหล่งน้ำมีความยาวประมาณ ๓๙๐ เมตร แต่เมื่อพิจารณาภาพถ่ายทางอากาศในปี ๒๕๖๖ ปรากฏว่า แหล่งน้ำส่วนต้นหายไป เหลือเพียงส่วนปลายประมาณ ๕๐ เมตร^๔

/๓. ความเห็น...

^๓ โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ก (หน้า ๒๖ - ๓๔)

^๔ โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก ข (หน้า ๓๕ - ๓๖)

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องทั้งห้ากระทำหรือละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ รับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคลและชุมชนที่จะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ป่าไม้ หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ มีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้งมีสิทธิเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อ ประชาชนหรือชุมชน หรือดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของ ประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณา ข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาดังกล่าวด้วย อีกทั้งมาตรา ๕๗ กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต้องอนุรักษ์ ป่าไม้ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งการคุ้มครอง บำรุงรักษา ป่าไม้ อนุรักษ์ บริหารจัดการ ใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลาย ทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วม ในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

ในส่วนการคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ มาตรา ๗๐ กำหนดให้รัฐพึงมีแนวนโยบาย ในการส่งเสริมและคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข โดยไม่ถูกรบกวน อีกทั้งมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓ เรื่อง นโยบายการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล ยังได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐ มีมาตรการสำหรับการฟื้นฟูและพัฒนาวิถีชีวิตชาวเล โดยคำนึงถึงความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย การประกอบ อาชีพ สาธารณสุข สิทธิสถานะบุคคล ภาษา และวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงการแก้ไขปัญหาอคติทาง ชาติพันธุ์

ปฏินญาว่าด้วยสิทธิของประชาชาติท้องถิ่นดั้งเดิมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples) กำหนดถึงสิทธิของชุมชนท้องถิ่น ดั้งเดิมว่าปัจเจกบุคคลและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีสิทธิที่จะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนตามวัฒนธรรม ของชุมชนและของชาติ มีสิทธิในการอนุรักษ์ ป่าไม้ ใช้ พัฒนา และส่งต่อซึ่งประเพณี ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ รวมทั้งโบราณสถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์และพิธีกรรม ประเพณี จากการบอกเล่า การให้ชื่อและการคงชื่อของชุมชน สถานที่ และบุคคล ฯลฯ อีกทั้งชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม

มีสิทธิในการดำรงวัฒนธรรมทางจิตวิญญาณที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งมีความผูกพันกับที่ดิน ดินแดน แม่น้ำ ทะเล หรือทรัพยากรอื่นใด โดยชุมชนมีสิทธิในการเป็นเจ้าของ ใช้ และรักษาที่ดิน รวมทั้งทรัพยากรอื่น ๆ ตามประเพณี โดยรัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายหรือส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์ถูกขับไล่ ยึดครอง หรือทำให้เสียหายซึ่งทรัพยากร และต้องจัดให้มีการเยียวยาโดยการมีส่วนร่วม ในกรณีการทำให้ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่เสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิม นอกจากนี้ รัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครอง รวมทั้งมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพและมาตรการพิเศษที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาทางด้านร่างกาย สุขภาพ การศึกษา และสังคมต่อปัจเจกบุคคลและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่มีความเปราะบาง เช่น เด็ก คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้หญิง เป็นต้น

กติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) ข้อ ๑๑ ได้กำหนดให้รัฐภาคีแห่งกติกานี้ รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ สุขภาวะ และสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐภาคีจะต้องดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันให้สิทธินี้เป็นจริง

นอกจากนี้ หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UN Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) ได้กำหนดหน้าที่ของภาครัฐและความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วยเสาหลัก ๓ ประการ คือ (๑) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Protect) (๒) การเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect) และ (๓) การเยียวยา (Remedy)

๓.๒ กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ๓ ประเด็นดังนี้

๓.๒.๑ ประเด็นที่ ๑ กรณีการออกโฉนดที่ดินในพื้นที่หน้าชุมชนชาวเลราไว้อยู่ มีความชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ รวมทั้งกระทบต่อวิถีชีวิตและสิทธิชุมชนของชาวเลราไว้อยู่หรือไม่

๑) จากการตรวจสอบปรากฏข้อเท็จจริงดังนี้

๑.๑) พื้นที่ตามคำร้องในประเด็นนี้ ตั้งอยู่ริมชายหาดราไว้อยู่ เดิมเป็นพื้นที่สำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวเลราไว้อยู่ผูกพันกับพื้นที่ดังกล่าวมาอย่างยาวนาน ต่อมาในปี ๒๕๔๒ [REDACTED] อ้างโฉนดที่ดิน [REDACTED] ยินยอมให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ตใช้ที่ดินของตนบางส่วนก่อสร้างเขื่อนกั้นน้ำทะเลเพื่อสาธารณประโยชน์ เมื่อก่อสร้างเสร็จแล้ว ชาวเลราไว้อยู่และประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน จากนั้นในปี ๒๕๕๙ มีเอกชนอ้างเอกสารสิทธิในที่ดินและเข้าไปบริหารจัดการแบ่งพื้นที่เป็นแผงร้านค้าและเรียกเก็บค่าเช่า ทำให้ชาวเลราไว้อยู่และประชาชนทั่วไปไม่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันในพื้นที่ดังกล่าวได้ ผู้ร้องและชาวเลราไว้อยู่จึงร้องเรียนไปยังผู้ถูกร้องที่ ๑ แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่สามารถ

ดำเนินการใด ๆ ได้ เนื่องจากเอกชนผู้ครอบครองพื้นที่มีโฉนดที่ดิน ทั้งนี้ มีชาวเลราไว่กลุ่มหนึ่งเข้าไปใช้พื้นที่และถูกเอกชนผู้ครอบครองพื้นที่ดังกล่าวฟ้องขับไล่ต่อศาลจังหวัดภูเก็ต ต่อมาศาลฎีกามีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กลุ่มชาวเลราไว่ชนะคดี เนื่องจากเอกชนดังกล่าวไม่มีอำนาจฟ้อง และเห็นว่าโฉนดที่ดินดังกล่าวออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๑.๒) ผู้ร้องและชาวเลราไว่เห็นว่า พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ดั้งเดิมของชุมชนชาวเลราไว่มาตั้งแต่สมัยบรรพชน ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันมาอย่างยาวนาน รวมทั้งประชาชนในชุมชนไม่เคยส่งมอบหรือมีนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินกับเอกชนรายใด พื้นที่ดังกล่าวจึงควรเป็นที่สาธารณประโยชน์โดยสภาพ การออกโฉนดที่ดินทับพื้นที่ดังกล่าวเป็นไปโดยไม่ถูกต้องและไม่ชอบธรรม จึงร่วมกันยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง ขอให้คำพิพากษาหรือมีคำสั่งเพิกถอนโฉนดที่ดิน [REDACTED] ซึ่งคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองภูเก็ต ตามคดีหมายเลขดำ [REDACTED] ลงวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๕

๒) จากข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงเห็นว่า ประเด็นนี้เป็นกรณีตามมาตรา ๓๙ (๑) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่องหากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดแล้ว

๓) อย่างไรก็ตาม เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จึงมีความเห็นในเรื่องสิทธิชุมชนกับที่สาธารณประโยชน์หน้าชุมชนชาวเลราไว่ ดังนี้

๓.๑) ชุมชนชาวเลราไว่เกิดจากการตั้งถิ่นฐานร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล โดยการตั้งถิ่นฐานดังกล่าวเกิดขึ้นมายาวนานก่อนการเข้าครอบครองที่ดินของประชาชนกลุ่มอื่น ๆ และสืบเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งการดำรงอยู่ของชุมชนมีวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์และผูกพันกับที่ดิน ซึ่งแสดงถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ดังนั้น ชุมชนชาวเลราไว่ จึงมีสถานะเป็นชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถือเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓^๔ ด้วย นอกจากนี้ การเรียกร้องของผู้ร้อง

/และชาวเล...

^๔ มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ชุมชน” หมายความว่า กลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันโดยมีผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนกัน หรือทำกิจกรรมอันชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรมร่วมกัน หรือดำเนินการอื่นอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีระบบบริหารจัดการและการแสดงเจตนาแทนกลุ่มได้

“ชุมชนท้องถิ่น” หมายความว่า ชุมชนที่อยู่ร่วมกันในพื้นที่หมู่บ้านหรือตำบล

“ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม” หมายความว่า ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเกิดขึ้นก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๐

และชาวเลเราไว้ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนดังกล่าว เป็นการแสดงออกเพื่อมีส่วนร่วมในการจัดการ อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมถึงวัฒนธรรมของชุมชน อีกทั้งการเรียกร้องให้รัฐส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรมของตนและการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม เป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนซึ่งได้รับการรับรองและคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องตามข้อ ๓.๑

๓.๒) ข้อมูลของผู้ร้อง พยานบุคคล ประชาชนทั่วไป และข้อมูลทางวิชาการสอดคล้องกันเป็นที่ประจักษ์ว่า ชุมชนชาวเลเราไว้มีวิถีชีวิตผูกพันกับทะเลและธรรมชาติมาอย่างยาวนาน และพื้นที่หน้าชุมชนชาวเลเราไว้เป็นสถานที่เชื่อมต่อระหว่างชุมชนกับทะเล จึงเป็นพื้นที่ที่ชาวประมงและประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันโดยสภาพ อีกทั้งประชาชนในชุมชนไม่เคยส่งมอบหรือมีนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินดังกล่าวให้กับเอกชนรายใด ดังนั้น การที่เอกชนอ้างเอกสารสิทธิในที่ดินและเข้าไปบริหารจัดการพื้นที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้นั้น เป็นการกระทำที่กระทบต่อวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อการใช้ การบริหารจัดการ และการอนุรักษ์พื้นที่ทางวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิชุมชนและสิทธิของประชาชนในการดำรงชีวิตตามวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน

๓.๓) รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๔๗๐/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาและชี้ให้เห็นถึงความเป็นมาและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวเลเราไว้ ซึ่งอยู่ก่อนการครอบครองที่ดินของเอกชน อีกทั้งศาลฎีกามีคำพิพากษาถึงที่สุด กรณีเอกชนฟ้องร้องขับไล่กลุ่มชาวเลเราไว้ออกจากพื้นที่ โดยศาลได้พิจารณาและชี้ให้เห็นถึงข้อพิพาทในกระบวนการออกโฉนดที่ดินที่นำไปสู่การออกโฉนดที่ดินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๓.๔) จากเหตุผลตามข้อ ๓.๑) ถึงข้อ ๓.๓) ถือได้ว่า เป็นกรณีที่มีความปรากฏแก่กรรมที่ดินแล้วว่า โฉนดที่ดินออกโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๖๑^๖ ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐคือ กรมที่ดิน และผู้ถูกร้องที่ ๕ ในการตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อจะได้

/มีคำสั่ง...

^๖ มาตรา ๖๑ เมื่อความปรากฏว่าได้ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้ใดโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้อธิบดีหรือรองอธิบดีมอบหมายมีอำนาจหน้าที่สั่งเพิกถอนหรือแก้ไขได้

ก่อนที่จะดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีหรือรองอธิบดีซึ่งอธิบดีมอบหมายตามวรรคหนึ่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนชั้นคณะหนึ่ง โดยมีอำนาจเรียกโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ เอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

มีคำสั่งต่อการออกโฉนดที่ดินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวต่อไป จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะ
มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อกรณีที่ดิน ผู้ถูกร้องที่ ๕ และ
หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

๔) นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องที่ ๔ ซึ่งตรวจสอบแล้วพบว่า โครงการ
เชื่อมกันน้ำทะเลและลานคอนกรีตหน้าชุมชนชาวเลรายไวยดำเนินการโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้าง
สิ่งล่วงล้ำลำน้ำจากกรมเจ้าท่าและผู้ถูกร้องที่ ๔ โดยพยานหลักฐานของผู้ร้องปรากฏว่า โครงการ
ลานคอนกรีตดังกล่าวเกี่ยวข้องกับผู้ถูกร้องที่ ๑ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต ซึ่งใช้งบประมาณ
ของรัฐในการก่อสร้าง แต่อาจจงใจหรือละเลยให้เอกชนสร้างร้านค้าและให้เช่าเพื่อแสวงหาประโยชน์
โดยไม่ชอบ กรณีอาจเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจ
ขององค์กรอิสระอื่น จึงเห็นควรส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
(ป.ป.ช.) เพื่อพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๒๑^๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๖^๘

๓.๒.๒ ประเด็นที่ ๒ กรณีการรुक้าคลองหลาโอน ผู้ถูกร้องทั้งห้ากระทำการหรือ
ละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิชุมชนหรือไม่ และหน่วยงานของรัฐได้ทำหน้าที่ตามหลักการ
UNGPs หรือไม่

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏดังนี้

๑.๑) ข้อเท็จจริงของผู้ร้อง พยานบุคคล ชาวเลรายไวย รวมทั้งข้อมูลจาก
การวิเคราะห์และอ่านแปลภาพถ่ายทางอากาศของผู้ทรงคุณวุฒิฯ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๐ และภาพถ่ายทางอากาศ
ของ คพร. จังหวัดภูเก็ต ในปีเดียวกัน สอดคล้องตรงกันว่า คลองหลาโอนตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก

/ของชุมชน...

เอกสารที่ได้จัดแจ้งรายการทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ หรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบ
เพื่อให้โอกาสคัดค้าน ถ้าไม่คัดค้านภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ให้ถือว่าไม่มีการคัดค้าน

ฯลฯ

ฯลฯ

“มาตรา ๒๒๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้องค์กรอิสระร่วมมือและช่วยเหลือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
ในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละองค์กร และถ้าองค์กรอิสระใดเห็นว่าผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่อยู่ในหน้าที่
และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น ให้แจ้งองค์กรอิสระนั้นทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

“มาตรา ๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการต้องให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือองค์กรอิสระ
ทุกองค์กร ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าผู้กระทำการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่อยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น
ให้คณะกรรมการมีหนังสือแจ้งองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปโดยไม่ชักช้า

ฯลฯ

ฯลฯ

ของชุมชนชาวเลเราไว้อยู่ โดยไหลเป็นทางโค้งตามแนวชายฝั่งทะเล ความยาวประมาณ ๔๐๐ เมตร และไหลลงสู่ทะเล โดยมีปากกระวะเป็นจุดเชื่อมต่อกับทะเล

๑.๒) ปัจจุบัน คลองหลาโอนส่วนต้นไม่มีสภาพความเป็นคลองแล้ว โดยปรากฏเป็นที่ดินอันมีเอกสารสิทธิของเอกชน และถึงแม้ข้อมูลตามข้อ ๑.๑) จะปรากฏคลองหลาโอนส่วนต้นอยู่ก็ตาม แต่ผู้ถูกร้องทั้งห้าไม่สามารถระบุความชัดเจนในเรื่องสถานะของคลองหลาโอนส่วนต้นได้ว่ามีสถานะเป็นแหล่งน้ำประเภทใด เนื่องจากมีลักษณะเป็นทางน้ำหรือคูน้ำขนาดเล็ก ดินเนินและเป็นเพียงทางระบายน้ำที่ไหลลงสู่คลองหลาโอนส่วนปลายเท่านั้น อีกทั้งไม่ปรากฏสถานะคลองหลาโอนส่วนต้นในเอกสารราชการ กระบวนการออกโฉนดที่ดิน หรือแผนที่ของทางราชการใด ๆ สำหรับคลองหลาโอนส่วนปลาย มีหลักฐานทางราชการ (เอกสารเกี่ยวเนื่องกับโฉนดที่ดินของเอกชนและระวางแผนที่ของกรมที่ดิน) ปรากฏชื่อภาษาทางการว่า “คลองบางแห้ง”

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า

๒.๑) ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบรับฟังได้ว่า คลองหลาโอนส่วนต้นมีอยู่จริง โดยมีคุณค่าและความสำคัญในฐานะเป็น **พื้นที่ทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม** เนื่องจากชาวเลเราไว้น้ำจากคลองหลาโอนเพื่อการอุปโภคบริโภค เพื่อเกษตรกรรม และเป็นทางระบายน้ำออกจากชุมชนลงสู่ทะเล รวมทั้งเป็นสถานที่ทางจิตวิญญาณและสถานที่ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ ชาวเลเราไว้อิงผูกพันกับคลองหลาโอนอย่างลึกซึ้งยาวนาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสังคมกับความทรงจำร่วมกัน (collective memory)^๔ ของคนในชุมชน ถึงแม้บางช่วงเวลา คลองหลาโอนจะมีสภาพดินเนินมีวัชพืชปกคลุม และมีระดับน้ำไม่คงที่ก็ตาม แต่สภาพดังกล่าวไม่อาจลดทอนคุณค่าและความสำคัญของคลองหลาโอนในฐานะพื้นที่ทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนชาวเลเราไว้อยู่ได้

๒.๒) นอกจากนี้ คลองหลาโอนยังมีพื้นที่ปากกระวะที่มีความสำคัญและเป็นเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ รวมทั้งมีคุณค่าและความสำคัญในฐานะเป็น **เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม** ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในบริเวณพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นกลไกทางกฎหมายที่มีผลผูกพันหน่วยงานของรัฐ ชุมชน และเอกชน เพื่อให้เกิดหน้าที่ในการป้องกัน การแก้ไข การคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ รวมทั้งการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ไม่ให้เสื่อมสภาพลงไป โดยประกาศดังกล่าวมีผลให้พื้นที่คลองหลาโอนรวมถึง

/พื้นที่...

^๔ ขาดิพนธ์นิพนธ์ของความทรงจำ (Memory Ethnography), ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), สืบค้นจาก <https://www.sac.or.th/portal/th/article/detail/561>, เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

พื้นที่ชุมชนชาวเลราไวทั้งหมด เป็นพื้นที่ห้ามไม่ให้มีการถม ปรับพื้นที่ปิดกั้น หรือทำลายแหล่งน้ำ สาธารณะ ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๕ ผู้ร้องและชาวเลราไวแสดงความห่วงหาและเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐมีมาตรการสำหรับป้องกันและดูแลรักษาคลองหลาโอนมาโดยตลอด

๒.๓) จากเหตุผลตามข้อ ๒.๑) และข้อ ๒.๒) แสดงให้เห็นว่า คลองหลาโอนมีคุณค่าและความสำคัญในฐานะแหล่งน้ำอันเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศทางธรรมชาติที่สัมพันธ์กับชุมชนและวัฒนธรรม จึงพิจารณาได้ว่า คลองหลาโอนส่วนต้นย่อมเป็นส่วนหนึ่งของคลองหลาโอนทั้งสาย และคลองหลาโอนทั้งสายย่อมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนชาวเลราไว ดังนั้น คลองหลาโอนทั้งสายจึงมีสถานะเป็นคลองอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน^{๑๐} เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ปัจจุบันคลองหลาโอนส่วนต้นไม่มีสภาพความเป็นคลองแล้ว เนื่องจากมีเอกชนซึ่งมีเอกสารสิทธิได้ถมดินในบริเวณดังกล่าวไปแล้ว โดยที่ชาวเลราไวได้ร้องเรียนเรื่องการรื้อถอนคลองหลาโอนและเรียกร้องให้มีการป้องกันและดูแลรักษาคลองหลาโอนมาตลอด และเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๗ ผู้ร้องได้ร้องเรียนเพิ่มเติมว่า [REDACTED] กระทำการที่อาจเป็นการรื้อถอนคลองหลาโอนส่วนปลาย แต่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องก็ยังไม่มีการคุ้มครองป้องกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๔ ไม่สอดส่องดูแลรักษาคลองหลาโอน ละเลยให้มีการถมทำลายคลอง รวมทั้งผู้ถูกร้องที่ ๕ ไม่ใช้ความรอบคอบและความตระหนักถึงสิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ส่งผลให้เกิดการออกโฉนดที่ดินทับคลองหลาโอนส่วนต้นจากการละเลยต่อหน้าที่ดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการทำลายและทำให้สูญหายซึ่งพื้นที่ทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้งกระทบต่อหลักการและมาตรการของเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม อันเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ จึงเป็นการละเลยหน้าที่ของรัฐต่อสิทธิชุมชน อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อกรมที่ดิน ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ รวมทั้งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป

๒.๔) สำหรับการปฏิบัติตามหลักการ UNGPs พิจารณาแล้วเห็นว่า จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่า เอกชนซึ่งเป็นบริษัทและมีที่ดินติดกับคลองหลาโอนส่วนปลาย กระทำการ

/ที่อาจเป็น...

^{๑๐} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔ สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น รวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

ฯลฯ

ฯลฯ

ที่อาจเป็นการรุกร้าคลองหลาโอนอันเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมและเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ไม่สอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบของทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจในการคุ้มครองและเคารพสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐมีหน้าที่ในการกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชน และดูแลให้มีการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งมีมาตรการเพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจเพื่อให้ดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน ชุมชน วัฒนธรรม และระบบนิเวศ อันจะนำไปสู่การประกอบธุรกิจที่ยั่งยืนต่อไป จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องทั้งห้าและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

๓.๒.๓ ประเด็นที่ ๓ กรณีการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังในชุมชนชาวเลราไว้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิชุมชนและสิทธิของประชาชนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอหรือไม่

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า ชุมชนชาวเลราไว้ประสบปัญหาน้ำท่วมขังในชุมชนเป็นเวลานาน เนื่องจากเป็นชุมชนแออัดและไม่มีทางระบายน้ำออกสู่ทะเล ปัญหาน้ำท่วมขังและเน่าเสียในชุมชนจึงทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ และสุขภาพอนามัยของประชาชน ถึงแม้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ จะมีมาตรการแก้ไขปัญหาลงไปแล้วก็ตาม แต่มาตรการดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนและชุมชนยังได้รับความเดือดร้อนจนถึงปัจจุบัน

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน โดยรัฐมีหน้าที่ต้องรับรอง คุ้มครอง และมีมาตรการเพื่อให้ประชาชนสามารถบรรลุถึงสิทธิดังกล่าว อย่างไรก็ตาม สาระสำคัญและคุณค่าของสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ นั้น รวมถึงการทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่มีคุณค่าตามมาตรฐานการครองชีพในสิ่งแวดล้อมที่ดีและการมีสุขภาวะที่ดีอีกด้วย และการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ จัดให้มีมาตรการสำหรับการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังให้แก่ประชาชนแล้ว แต่มาตรการดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และไม่มีผลต่อเนื่องในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขัง ทำให้ประชาชนยังคงได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว ดังนั้น จึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ละเลยหน้าที่ของรัฐต่อสิทธิชุมชนและสิทธิของประชาชนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุม ด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๘ จึงมีมติดังนี้

๔.๑ ประเด็นที่ ๑ กรณีการออกโฉนดที่ดินในพื้นที่ชุมชนชาวเลราไว์ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล จึงให้ยุติเรื่อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓๙ (๑) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง อย่างไรก็ตาม กรณีโครงการเขื่อนกั้นน้ำทะเลและลานคอนกรีตหน้าชุมชนชาวเลราไว์ซึ่งพบว่าไม่ได้รับอนุญาตให้ปลูกสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำจากกรมเจ้าท่าและผู้ถูกร้องที่ ๔ อาจเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจขององค์กรอิสระอื่น จึงให้ส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เพื่อพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ

๔.๒ ประเด็นที่ ๒ กรณีการรื้อคลองหลาโอนรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ มีการละเลยหน้าที่ของรัฐต่อสิทธิชุมชน ส่งผลให้เกิดการทำลายและทำให้สูญหายซึ่งพื้นที่ทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้งกระทบต่อหลักการและมาตรการของเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม จึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๓ ประเด็นที่ ๓ กรณีการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ชุมชนชาวเลราไว์รับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ ละเลยหน้าที่ของรัฐต่อสิทธิชุมชนและสิทธิของประชาชนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาน้ำท่วมขัง จึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๔ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องทั้งห้า กรมที่ดิน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ ดังนี้

๔.๔.๑ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๑) ให้กรมที่ดิน ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ และที่ ๕ ร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการออกโฉนดที่ดินทับคลองหลาโอนส่วนต้น ตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๖๑ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน และคำนึงถึงความสำคัญของการคุ้มครอง

/สิทธิของ...

สิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม หากพบว่ามีกรออกโฉนดที่ดินทับคลองหลาโอนส่วนต้น ให้เพิกถอนโฉนดที่ดินในส่วนดังกล่าว

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๑๒๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒) ให้ผู้ถูกร้องที่ ๔ ร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีเอกชนรุกล้ำคลองหลาโอนส่วนปลาย หากพบว่ามีกรกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ให้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจ รวมทั้งให้มีมาตรการเยียวยาเพื่อกลับคืนสู่สภาพเดิมและการป้องกันการรุกล้ำคลองหลาโอนอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๓) ให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๒ และที่ ๓ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ร่วมกันกำหนดมาตรการสำหรับการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังในชุมชนชาวเลราไวย์ โดยให้มีระบบการจัดการน้ำและการบำบัดน้ำเสียอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๔.๒ มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๑) ให้กรมที่ดินและผู้ถูกร้องที่ ๕ ร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการออกโฉนดที่ดินในพื้นที่ชุมชนชาวเลราไวย์ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา ๖๑ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน รวมทั้งให้นำข้อมูลตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๔๗๐/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๐ และข้อมูลตามคำพิพากษาศาลจังหวัดภูเก็ต คดีหมายเลขแดง [redacted] ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒ รวมทั้งข้อมูลตามรายงานฉบับนี้ ไปประกอบการพิจารณาดำเนินการดังกล่าวด้วย

๒) ให้ผู้ถูกร้องทั้งห้าและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ร่วมกันกำหนดมาตรการสำหรับการเยียวยา พื้นฟู อนุรักษ์ และพัฒนาคลองหลาโอนให้เป็นพื้นที่สำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันและเป็นพื้นที่อนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนชาวเลราไวย์

๓) ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ถูกร้องทั้งห้าภาคเอกชนที่ครอบครองที่ดินใกล้ชุมชนชาวเลราไวย์ บริษัท [redacted] และประชาชนทั่วไป ให้ตระหนักและให้ความสำคัญต่อสิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม เขตพื้นที่คุ้มครองวัฒนธรรมเขตพื้นที่สิ่งแวดล้อม ตลอดจนหลักการประกอบธุรกิจโดยเคารพสิทธิมนุษยชน

๔) ให้ผู้ถูกร้องทั้งห้า สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ต ร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

/และชุมชน...

และชุมชน ร่วมกันกำหนดมาตรการสำหรับฟื้นฟู อนุรักษ์ และส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นอันดีงาม
ของชุมชนชาวเลเราไว้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการประกาศให้ชุมชนชาวเลเราไว้อย่างเป็นเขตพื้นที่คุ้มครอง
วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางปรีดา คงแป้น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวปติกาญจน์ สิทธิเดช	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นายวสันต์ ภัยหลีกลี้	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวสุภัทรา นาคะผิว	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

